

Jeg kender et land

For en køkkenbordsgrundtvigianer som mig er det naturligvis ikke let at vælge sin yndlings Grundtvig-tekst. Mange af Grundtvigs salmer har været en lige så naturlig del af min hverdag som cornflakes til morgenmad og tandbørstning før sengetid. De har skiftet med årstiderne og ledsaget enhver højtid. De er blevet hvisket mig i øret som uforståelige henvisninger, der først gav mening, da jeg selv som voksen kom til at hviske dem videre til andre – “og den har aldrig levet, som klog på det er blevet...”. De er blevet råbt mig i hovedet, når jeg til fællessang kom til at sidde lige foran en meget ivrig grundtvigianer, og de er blevet sunget til trøst, til opmuntring og tilfældigt.

Men jeg har alligevel besluttet mig for, at den salme, der bedst indrammer Grundtvigs omfattende betydning for mit liv, er salmen *Jeg kender et land* fra 1824.

Jeg kender et land,
 hvor håret ej gråner, og tid har ej tand,
 hvor solen ej brænder, og bølgen ej slår,
 hvor høsten omfavner den blomstrende vår,
 hvor aften og morgen går altid i dans
 med middagens glans.

Salmens tre første vers beskriver barnetroens umiddelbare adgang til paradiset, før døden gør sit indtog i ens bevidsthed. I det forjættede land, der her beskrives, kan alle barnets drømme ende deres rejse. Her er ingen alderdom, der truer med opløsning, ingen lurende strid, ingen utæmmelige naturkræfter. Her er ingen fremtidsforventning for stor.

Jeg har altid beundret den måde, hvorpå Grundtvig formår at knytte natur og teologi sammen. Uden at forfalde til flad panteisme inddrages de erfaringer, et menneske gør sig i løbet af liv. Grundtvig vækker de følelser, man går igennem i løbet af et døgn fra tidlig morgen til sen aftenen og i løbet af et år fra de første forårstegn til de sidste mørke timer. Erfaringerne peger i Grundtvigs univers hen på en større virkelighed, der – selvom vi kun oplever den i

et spejl, i en gåde – alligevel er meget velkendt for os. Gudsriget er ikke langt væk. Det er ikke noget helt andet, end det liv vi kender. Det er livet i forklaret form.

I salmens næste tre vers (v. 4-6) er drømmen brudt. Her indfanger Grundtvig den tidligste ungdoms chokerende oplevelse af at være ubeskyttet og nøgen, at have mistet barnets umiddelbarhed og grænseløse tillid, uden at have fået den voksnes erfaring som værn i stedet.

O flygtige drøm
 om evigheds-øen i tidernes strøm,
 om templet for glæden i tårernes dal,
 om halvgudelivet i dødningsesal!
 Med dig fra de fleste henfarer på stand
 de levendes land.

Det er i øvrigt gået op for mig, at jeg altid har sunget forkert i næstsidste linje. “Med dig fra de fleste henfarer på *strand* – de levendes land,” troede jeg der stod. Det passede så fint med billedet af “landet bag hav,” at det var på stranden, man kunne føle sig så tæt på Gudsriget og så blive fortvivlet over, at man ikke helt kunne nå dertil. Jeg kan derfor ikke helt slippe af med billedet af et kig ud over horisonten, hvor solen går ned i et rødt hav, mens vi forgæves løber efter for at fange de sidste stråler. Mon ikke Grundtvig tilgiver mig.

Samme følelse af at være tæt på og så alligevel ikke kunne nå, har inspireret mange malere og digtere i tidens løb. Det er disse forgæves forsøg på at nå tilbage til den tabte tilstand, Grundtvig beskriver i salmens 5. vers.

Kunsten, der på trods af sin storhed aldrig helt formår at genskabe barnetroens forjættede land.

O skuffende drøm!
 Du skinnende boble på tidernes strøm!
 Forgæves dig skjalden med mund og med pen
 af glimrende skygger vil skabe igen.
 Når skyggen er ligest, da hulker de små,
 som stirrer derpå.

Ida Auken er medlem af Folketinget, cand.theol. og har tidligere arbejdet som forlagsredaktør på forlaget Alfa. Foto: Søren Malmose

Efter de tre fortvivlede vers (vers 4-6), genopretter Grundtvig igen forbindelsen til de levendes land (vers 9-11). For det er først gennem troen, med lidt hjælp fra Jesus og Helligånden, at vi igen kan finde vejen tilbage (eller måske frem) til dette land. Her er adgangen genskabt af kristendommens tre stærke formidlere: troen, håbet og kærligheden. Troen, der slår sin bro hen over det truende dyb. Håbet, der flyver med åndens lette vinger. Og kærligheden, der er så stærk, at den bryder igennem fra den anden side.

O vidunder-tro,
som slår over dybet den hvælvede bro,
der isgangen trodser i buldrende strand
fra dødningshjem til de levendes land!
Sid lavere hos mig, du højbarne gæst,
det huer dig bedst!

Netop disse tre vers om troen, håbet og kærligheden udtrykker det, man kunne kalde 'en anden naivitet'. Hermed tænker jeg på et voksent menneskes tro, der har bevæget sig fra barnetro over teenagetvivl

til en ny og mere reflekteret udgave. Her ved er der opstået en ny form for tro, der på nogle måder er lige så naiv som barnets, idet den tør håbe på, at vi efter døden vender tilbage til de levendes land, men som hele tiden er opmærksom på sin egen endelighed, og derfor aldrig kan blive blind som fundamentalisternes tro.

Salmen kulminerer i det sidste vers, som også er første vers i en anden af Grundtvigs mest berømte salmer.

O kristelighed!

Du skænker vort hjerte, hvad verden ej ved,
hvad svagt vi kun skimter, mens øjet er blåt,
det lever dog i os, det føler vi godt:
Mit land, siger Livet, er Himmel og jord,
hvor kærlighed bor.

Dette vers opsummerer hele salmen og på bare seks linjer bevæger man sig gennem alle de førnævnte stadier: fra barndommens naive urviden over voksenlivets reflekterede tro til himmelriget. Et helt liv flettes sammen af forholdet til det forjættede land. Barnet gør sig de samme erfaringer som den voksne, men i løbet af livets forskellige faser modtager og forstår vi disse erfaringer helt forskelligt. På den måde knyttes de forskellige livsaldre sammen, så den naive barnetroende kan genopstå i den voksnes reflekterede naivitet og genfinde troen på det land, som man har kendt fra barnsben af, og som man håber at finde igen efter døden. Lige som barn og voksen hænger sammen i Grundtvigs salmer, gør jord og himmel det altså også. De er tæt forbundne af kærligheden selv, og netop derfor kan mennesket gøre sig de samme erfaringer i barnets umiddelbare tillid og den voksnes genkendelse.

Med salmen "Jeg kender et land" lykkes det altså Grundtvig at sætte rammen for et helt liv. Og netop det at have Grundtvig som ramme, som en form i sin tanke og som en indsigt og erfaring, man har vanskeligt ved at skelne fra sine egne indsigter og erfaringer, betegner på godt og ondt en køkkenbordsgrundtvigianer.